

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 8. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20'—, polletno K 10'—, četrtletno K 5'—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 30'—, — Naročnina se pošilja upravnistvu.

Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo:
Učiteljska Tiskarna, Francišanska ulica št. 8.

Dopisi se pošiljajo urednistvu. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglaševanje plača: petit vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglaševanju po-
pust. — Za odgovor je priložiti znamko.

Telefon številka 118.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo vladno vabimo na novo naročbo, stare p. n. naročnike pa, katerim je potekla koncem meseca naročnina, prosimo, da jo o pravem času obnove, da pošiljanje ne preneha in da dobe vse številke.

„DAN“

velja v Ljubljani na dom dostavljen:

Vse leto . . . K 18— Četrta leta . . . K 4'50
Pol leta . . . K 9— En mesec . . . K 1'50

V upravnistvu prejemam na mesec K 1'20.

S pošiljanjem po pošti v Avstriji velja:

Vse leto . . . K 20— Četrta leta . . . K 5'—
Pol leta . . . K 10— En mesec . . . K 1'70

Za Nemčijo vse leto K 24. Za Ameriko in druge dežele vse leto 30 K.

Naroča se lahko z vsakim dnem, a hkratu se mora poslati tudi naročnino, drugače se ne oziroma na naročilo. Pri reklamacijah naj se navede vedno dan zadnjega plačila naročnine.

List se ustavlja 10. dan po poteku naročnine brez ozira vsakemu, kdor je ne vpošlje o pravem času.

Upravnistvo „DNEVA“.

„Prosvetna zveza“.

V soboto in v nedeljo je zborovala v Plzni češka Prosvetna zveza (Svaz Osvetový). Zborovanje je nosilo pravzaprav naslov: »shod za ljudsko vzgojo«, — kajti »Prosvetna zveza« se ne zadovolji s tem, da pada pred malim številom ljudi svoje poročilo, ampak se zaveda, da je treba o vsem tem govoriti pred narodom in da je to najlepša prilika, da se izpregovori o važnih potrebah splošne ljudske vzgoje.

Shod za ljudsko vzgojo je šesti te vrste na Češkem... Lansko leto se je vršil v Prazi, letos v Plzni... pravijo, da si je Prosvetna zveza izbrala to mesto za svoje zborovanje zato, ker tam deluje znano plzensko pivo prav tako, kakor n. pr. pri nas v Ljubljani cviček... Alkohol je prerad vabi ljudi v gostilne in jih stori počasi apatične za vsa važnejša vprašanja. Ta malomarnost pa je prva podlaga za razvoj klerikalizma. Zato vidimo, da so najmanj klerikalne one severne dežele, kjer se najmanj pije. Pa to smo omenili le mimogrede, ker spada le deloma k shodu zaljudsko vzgojo.

Češka »Prosvetna zveza« deluje šele 6 let. Prej so bila razna izobraževalna društva, prosvetne organizacije itd. brez skupne zveze — vsako društvo je delalo zase. Na prizadevanje češkega narodnega sveta — se je ustanovila pred 6 leti t. zv. Prosvetna zveza, ki ima namen združevati v sebi vsa prosvetna društva, skrbeti za ustanavljanje knjižnic, prireditelj predavanj. V odboru so odlični češki predavatelji in kulturni delavci — vseučiliški profesorji stoje na čelu temu važnemu društvu. Prosvetna zveza je določena za celo Češko in združuje v sebi 73 krajevnih prosvetnih društev. Enako organizacijo imajo Čehi tudi na Moravskem — (»Prosvetna zveza za Moravo in Šlezijo«) — in v Nižji Avstriji s sedežem na Dunaju (Prosvetna zveza za Dol. Avstrijo.) V teh treh velikih zvezah je združeno vse prosvetno delo. Zveze vodijo lahko velike akcije in se njihovi nasveti upoštevajo pri slučajih, ki se tičejo ljudske vzgoje.

Prosvetna zveza je n. pr. izdala v 100.000 izvodih seznam knjig za mladino, ki se je razposlal po vsej deželi. S tem je dala starejšim navodilo pri kupovanju knjig za otroke. — Prosvetna zveza je očistila tudi češke ljudske

knjižnice raznih šundromanov, ki so se tekom časa pomešali med dobre knjige. Zveza stoji na stališču, da spadajo v ljudske knjižnice le dobre knjige in da morajo zavračati vse t. zv. kriminalne, senzacionalne in krvave romane, ki kaze ljudstvu zdrav okus. Rajši manj knjig — pa tiste dobre. — Zveza je sklenila tudi prositi železniško ministrstvo, da naj prepove po kolodvorih prodajanje pornografičnih spisov. Poleg dela pri knjižnicah je Prosvetna zveza delovala za vzgojo s predavanji. Ker razpolaga z najboljšimi predavatelji, ki so vsak čas pripravljeni iti predavat, — kjerkoli si predavanja žele, je priredila Zveza veliko število predavanj po raznih mestih in večjih krajih. — Prosvetna zveza deluje na to, da se prosvetno in predavateljsko vzgojno delo organizira — in upliva na to, da se knjižnice družijo v skupne velike knjižnice — posebno apelira na občine, da snujejo svoje knjižnice.

Na šestem shodu za ljudsko vzgojo v Plzni sta bila na dnevnem redu poleg poročil tudi referata. Govoril je prof. dr. Čada: o vzgoji dorasle mladine in insp. Weigner o skrbi za doraslo delavsko mladino.

»Prosvetna zveza« je v narodni kulturi važna organizacija — zato pišemo o nji. Pri nas imamo »Akademijo«, ki ima podobno nalogo, in »Prosveto«... Vnema, ki se je kazala preje za obe društvi, se je v zadnjem času malo poglobila, zato tudi o delavnosti ne čujemo mnogo. Ustanovila se je tudi »Zveza izobraževalnih društev« pa ni prišla do dela...

Ko čitamo poročilo o zborovanju češke Prosvetne zveze, je naša dolžnost, da opozorimo na to prosvetno delo... Napačno je govoriti le o delavnosti društev — društva potrebujejo delavcev. Zato bi bilo treba najprej več agilnosti v naših prosvetnih društvih, potem pa bi mogla priti tudi zveza prosvetnih društev do veljave.

Tudi pri nas živo čutimo potrebo dela, kakor ga vrši češka Prosvetna zveza. Naši klerikalci so dali vzgled v K. S. Z., kako se mora tako delo strankarsko organizirati. Naše prosvetno delo je doslej splošno kulturno in napredno — nestransko. Združeno v organizaciji bi se moglo uspešneje razviti, nego se je doslej. To izvesti boji naša skupna skrb!

Važne besede.

»Soča prinaša pismo, ki ga je pisal rajni dr. Janez Mencinger dr. Slancu v Novo Mesto dne 13. decembra 1908. — Dr. Slanc se je l. 1908 zavzel za univerzo v Trstu in dr. Mencinger mu je pritrdil. Njegovo pismo obsega tako lepe stavke, in važne za vselej veljavne besede, da jih ponatiskujemo. Dr. Mencinger piše:

Lah in Nemec vsak za svoje posebne in neavstrijske koristi ne bosta pustila, da se v Trstu ojači domorodno Slovenstvo; in z njima se bo strinjal tudi Madjar, ki ga je Bog edino zato poslal v Evropo, da je Slovane razcepil, in da jih še zdaj zatira. Dunajska vlada pak, dokler se bo gibal v sedanjih smeri, ne bo de preslišala viharnega ogorčenja mogočnejših Lahov in Nemcev našemu malemu narodu na ljubo, čeprav smo navdušeni davkoplačevalci in zvesti hrabri vojniki.

Zaslужili smo pravzaprav hvaležnost vladnih krogov, ker se ob vprašanju slovenske univerze nismo zavedali velikanske važnosti Trsta za bodočnost našega naroda in ker smo se v prirojeni pohlevnosti zadovoljili z Ljub-

ljano, za katero že toliko let moledujemo. Za to pridno vedenje nas sme vlada nagraditi in nam takoj ustanoviti vsaj pravno fakulteto v Ljubljani. A zgodovina uči, da države ne poznajo hvaležnosti, in da se z golimi prošnjami pri njih ničesar ne doseže. Slovenska univerza se mora samo priboriti na bojnem polju dunajskega parlamenta. Takšnega složenega, ustranega in neomahljivega nastopa naših poslancev v sedanjih razmerah ne moremo pričakovati. Resolucije bodo romale v ministrski koč za papir, visoki gospodje bodo priljudno obežala, da vprašanje slovenske univerze bliže stopijo, slovenski narod bo pa čakal da pade zvezda z nebes.

V sedanjih razmerah je pot do jugoslovanske univerze v Trstu — do ogromne narodne koristi — prav tako dolga kakor pot do srednje koristne univerze v Ljubljani. Jasno je, da moramo zahtevati to, kar nam bolj koristi. Zdej pa se vlada za nas še ni zavzela, ko se že snuje laška univ. v Trstu moramo svojo dosedanje skromno zahtevo izpremeniti — skrajni čas je že! — in složno in na vse grlo kričati: **Če se že snuje univerza v Trstu, bodi jugoslovanska laška, ali pa ne bodi nobena!**

To bi bila možka, opravljena, koristna zahteva; in uresniči se, če so naši poslanci složni in neomahljivi, proti Nemcem, Lahom, vlad.

Ne obotavljajte se! Ne mudite časa! Povejte Slovincem, da naj se otresejo filistejskega lokalnega patriotizma, naj se ozrejo na morje, na Trst, ki je že zdaj največje slovensko mesto, in bo v kratkem času kljub vsem oviram duševno in imovinsko središče slovenskega naroda.

Bodrite svoje rojake, da naj bodo srčni in vstrajni in složni vendar tudi enkrat za svoje koristi, kakor so bili tolikrat za nevaležne tujce. Malodušnim in obupajočim pesimistom — teh ni malo — pa dokažite, iz zgodovine, da svet napreduje. Povejte jim, da se tudi nam enkrat vremena razjasne, da pride čas, ker priti mora, da našim državljanom odpade iz oči mrena predsodkov glede Jugoslovancev, in da se njih nazoru vendar enkrat poavstrijajo. Takrat bodo na Dunaju spoznali, da so koristi avstrijske istovetne s koristimi slovenskimi ali jugoslovanskimi. Takrat napoči naš dan. Gorje pa, če bo tisti čas ena univerza, laška — v Trstu, in ena, nemara samo pravna fakulteta — v Ljubljani. Ali se bo dala ljubljanska prenesti v Trst, ali ne bo morebiti takrat laški živel v Primorju že toliko krepkejši, da ne bo več umestno upoštevati domorodnega slovenskega...

V teh besedah našega starine dr. Mencingerja je toliko resnega in vnetega, toliko modrega in resničnega, da se bomo morali po njih ravnati pri našem vseučiliškem vprašanju — pa tudi sploh pri vprašanju našega gibanja proti Trstu. Naše vseučiliško vprašanje je vzelo svojo pot: **Gradec, Ljubljana, Trst**, naša politika je šla čisto pot: **Maribor, Ljubljana, Trst**... Trst je gotovo večje in važnejše središče — ne pozabimo pa, da leži bolj oddaljen od severne periferije... Vseučiliško mesto je kulturno središče in to mora uplivati na cel okrog. Zato ima dr. Mencinger prav, ko pravi, da bo treba izpremeniti stare nazore, pustiti predsodke in otrestiti se filistrskega lokalnega patriotizma. To velja vsem: na severu in na jugu — in nam v sredini. Dolžnost časopisja je, da pripravljata ta prevrat nazorov, revolucijo misli, ki bo postala podlaga novemu kulturnemu slovenskemu življenju.

Balkansko vprašanje.

Kakor vsako spomlad, tako se tudi letos širijo iz Balkana vznemirjujoče vesti, ali letos je vsled italijansko - turškega spora situacija kritična do skrajnosti. Dardanelosko vprašanje je najnevarnejša točka balkanskega vprašanja! Italija je to vprašanje otvorila in sedaj se oglašajo država za državo. Ali glasovi interesiranih držav so si po svoji vsebini popolnoma enaki, povsod je govor samo o vojnih pripravah, mobilizaciji, rezerviranih diplomatskih izjavah. Za splošno situacijo je skrajno značilno dejstvo, da so glede važnega političkega ekspezeja ruskega ministra zunanjih zadev Sazonova vsa službena poročila falzificirana, oziroma, da je iz njih izpuščena najvažnejša točka ruske politike. Iz ekspezeja Sazonova je n. pr. izpuščena v avstrijski službeni vesti ona točka, ki se dotika odnosa Rusije z Italijo. Sazanov je rekel: Nazori glede balkanske politike so v Peterburgu in Rimu popolnoma isti. Italijanski način vojevanja napram Turški je poln obzirnosti do neutralnosti velesil, a obiluje z momentni velikodušje napram Turčiji. Tudi bombardiranje Dardanel se ne protivi nazorom človečnosti.

Istotako pa je važen in značilen način, kako se je Sazanov v svojem govoru dotaknil dardaneloskega vprašanja, zaprtja Dardanel ni predbacival italijanski vladi, temveč je odločno povdarjal obzirnost Italije napram velesilam, ki so pristale na nevtalnost. To apostrofiranje se smatra kot dokaz resničnosti vesti glede rusko-italijanske alijance, ki je bila že tolikrat dementirana, a nazadnje le obstoji. Splošno pa evropska diplomacija konstatira ton onega dela Sazonovega govora, ki se je tikal Avstrije, v tem delu je podal le svojo službeno izjavo, a ni opustil, da v ruski javnosti zopet prebudi spomin na aneksijsko krizo, v isti sapi pa je poveljeval postopanje Italije z najpristranejšimi besedami.

Zanimivi so pa odjeki Sazonovega govora v evropskem političkem svetu. Prva je odgovorila Bolgarska in sicer s splošno mobilizacijo. V Sofiji se je vršil ministrski in vojni svet obenem pod predsedstvom kralja Ferdinanda, ki je sklenil splošno mobilizacijo bolgarske armade, ki stoji že pripravljena in čaka samo danega znamenja.

Vse te vesti in falzifikacije Sazonovega ekspezeja so jasna priča položaja, ki se danes nahaja v njem balkansko vprašanje.

DNEVNI PREGLED.

Danes prilagamo položnice, da se jih poslužijo oni, ki jim je naročnina potekla.

Ljubljanska mestna policija podržavljena. Ljubljanska mestna policija bo vkljub protestu občinskega sveta podržavljena in sicer najbrže že z novim letom. 80.000 K bo morala občina na leto plačevati državi za odškodnino. Vlada je sicer svoj prvotno zahtevani znesek 130.000 K, znižala na 80.000 K, toda ta vsota je vendar razmeroma še tako zelo velika, kakor v nobenem drugem avstrijskem mestu. Zaslago na tem imajo seveda zopet klerikalci, ki se v občinskem svetu vedno kar cede same ljubezni do ljubljanskega občinstva. Na eni strani stavijo na občino vsegamogoče zahteve, na drugi strani jo pa zopet zatirajo. Naravnost smešna je včerajšnja trditev »Slovenca«, da je deželni glavar dr. Šušteršič s svojim po-

LISTEK.

Pod jarmom.

Roman iz bolgarskega življenja pred osvoboditvijo.

Spisal Ivan Vazov. — Poslovenil Podravski. (Dalje.)

»Oh, Bojčo, Bojčo, ako me zopet zapustiš, zdelo se mi bo, kakor bi te imela zgubiti za zmerom, da te ne vidim več!« je rekla Rada in oči so se ji ovlažile. Potem je dodala tiho in proseče: »Ne pusti me tukaj, Bojčo, ako ostaneš živ, ali umreš; jaz ostanem pri tebi... Ne bom ti delala ovir, pomočnica ti hočem biti. Izvršim vse, samo da se vidiš bolj pogostoma...«

»Ne, ti ne moreš ničesar... vstaja zahteva moške moči, krvoločnost, neusmiljenost... ti pa si pravi angel. Ti si svojo dolžnost že izvršila; zastava z levom, bo nas razvnela in navduševala... To je od bolgarskega dekleta dovolj!«

Potem pomislivši nekoliko, je dodal:

»Čuj, Rada, ali hočeš iti v Klisuro kot gost k gospe Muratlijski? Sedaj stanuje v Klisuri. Jaz to izvršim... Tudi ondi ni brez nevarnosti, pa se vsaj izogneš tukajšnjim splet-kam.«

»Kadarkoli, samo, da bom tebe videla.«

»Sedaj sem v tej okoliici agitator, torej sem tudi bolj skrit. V Belo Cerkev pridem zopet, toda le zato da razglasim vstajo... Ob tem času se bova videš potem pa Bog ve, kdo pride živ iz boka. Ti bo velik in krvav. Samo naj Bog blagoslovi naše orožje in naša domo-

vina, ta izmučena domovina, naj bi izšla iz boja sicer okrvavljena toda svobodna... potem z veseljem dam življenje za njo... Samo radi ene reči mi bo žal za tem svetom, za to, da me ta smrt loči od tebe... ker te ljubim neomejeno, drago dete, te vladam z mojim srcem, ono je tvoje, nu, moje življenje, ono pripada Bolgarski... Pa bodem vedel, da je vsaj ena duša na zemlji, ki me pomiluje in potoči solzo na nepoznanem mojem grobu...«

Ognjanovo lice spreleti oblak.

Rada ga vsa razvneta prime za roko.

»Bojčo, ti ne umreš! Bog začuva takšne junake za Bolgarsko in ti boš sloveč, Bojčo, jaz pa bom srečna poleg tebe!«

Bojčo odmaja nezaupno z glavo.

»Ej, moj angel«, reče toda nakrat umolkne. Potem jo prime za roko in doda:

»Radka, naj se zgodi kar hoče jaz hočem, naj bi moja vest bila mirna... Jaz vtegnem poginuti, da imam predslutnjo...«

»Ne govori, Bojčo!«

»Počuj, vtegnem umreti, Rada, ker grem smrti naproti, toda hočem biti miren zastran tebe. Ti si združila svojo usodo z mojo, z obsojencem, izvržkom; ti si me s svojo ljubez-nijo napravila najsmrečnejšega, ti si mi žrtvovala nekaj bolj draga, nego je življenje: svojo čast, a zato si prenašala grajo in muke od sveta, radi mene si pozabila na vse! Hočem torej, poprej nego umrem, vedeti, da ti ostaneš poštena žena pred Bogom in pred ljudmi, ako tudi ne srečna... Hočem, da bi nosila moje ime, ime Ognjanov, ne omadeževano, toda to ime Rada, še doslej ni omadeževano. Kadar prideš v Klisuro, pokličem duhovnika, da naju poroči in ondi tudi pomislim kako te zavarovati. Moj oče je premožen in me ljubi... Napravil bi to, toda sedaj je ne-

mogoče, midva pa morava doprinesiti nekaj drugega... Nimam ti dati prstana Rada, niti zlatega, niti železnega... Železo, ki ga nosim to je za sovražnika... Toda tega niti ni treba, nad nami stoji Bog, velik pravični Bog. Bog Bolgarske, Bog potlačenih, potrtih src, Bog trepečega človeštva. On vidi, čuje.« In prijemši jo za roko, je pokleknil. Prišeziva si pred Njegovim licem. On blagoslovi najino pošteno zvezo.

Rada poklekne.

In njune ustnice so spregovorile neke besede, ki jih je čul le Najvišji.

XIX.

Truplo.

Jutranje solnce je izšlo zopet velelepo; visoko lazurno se je radostno svetilo.

Vrtovi so zaduhteli in od rose poškrbljene rože so že kazale svoje popke; sadno drevje, pokrito z bujnim listjem ter zmagovito ozalšano, s kakor sneg belim cvetjem, je pridavalo vsem sadnikom in stanovanjem v Beli Cerki prazniški pogled, slavi so prepevali, lastavice, slično strelam, letele po prostranstvu in ne znajoč se naradovati ozračja, žarkov in svobode. Priroda je kipel od življenja in mladosti. Nebo in zemlja sta predstavljala edini zajemljiv žiljev žarkov, svetlobe, barv, pesmi, vonjave, ljubavi in radosti.

V tem hipu je v ozadju ene slepe in prazne ulice, na kraju mesta, Marko Ivanov obstal in potrkal na duri.

Kmalu mu je odprl vitek, krepak mladenič v jopiču, gologlav in z zavihanimi rokami.

»Ali so prinesli k vam truplo?« ga vpraša Marko z zamolklim glasom.

»Tukaj je baj Marko, pojdit!« In mladenič je šel pred njim ter mu pokazal duri.

»Ondi so, vnidite!« V tem hipu so se duri odprle in prvo, kar je Marko ondi zagledal, je bilo truplo.

Črešnjevo truplo. Kozar Kalčev, naš stari znanec, stoječ na hrbtu drevesa (debla), je vrtal z ogromnim svredrom po koncu postavljen črešnjevi panj, od spodaj dobro pritrtjen. Znoj mu je kar v kapljah kapal raz utrjenega lica.

»Bog dan srečo, Kalčo!« reče smehljaje Marko, ogledujoč radovedno njegovo delo.

»saj napreduje, videzno napreduje.«

»Vsaka reč se boji svojega mojstra,« se oglasi neki glas.

Marko se obrne na levo, hoteč videti, kdo da je. Ob steni je klečal Mičo Bejad.

»O, kir, Mičo!« reče baj Marko prijazno, podavajoč roko predsedniku komiteta.

»Danes imamo sejo, torej, idoč tu mimo, sem dejal, da pogledam, kaj delajo naše Bukče.«

»A kje imate sejo, mar na polju,« poizveduje Marko, ko se vsede, ne odtegnivši pogleda od črešnje.

»Danes jo bomo imeli na Zeleni Trapi.«

»Zeleno Trapo« so imenovali goli grič, nahajajoč se na severni strani mesta, ki je tvoril prvo stopnico Stare Planine. Po pomenljivem večernem shodu, ko je Zamanov prinesel znano pismo, se komitet ni več shajal na enem mestu. Danes je bila seja sklicana na Zeleno Trapo.

Kalčo, rudeč kakor rak in ves poten, je neprestano vrtal s svojimi žilavimi rokami. Pogostoma je izvelel orodje, da je odstranil treske, pogledal v luknjo, pa kopet vrtal. Končno je vrtanje doseglo določen cilj, namreč za dve pediti visocini od debelejšega panja, ki bi imel tvoriti začniti del topa. Kalčo je lepo stresel treske iz luknje, pogledal z enim oču-

sredovanjem pridobil mestu velik dobiček. Za podzvajenjem ljubljanske mestne policije gotovo ti zopet kakba krvava kupčija med vlado in klerikalci, katero klerikalci seveda morajo zagovarjati. »Slovenec« naj svojih bralcev še malo razloži, čemu mora ravno Ljubljana med vsemi mesti v Avstriji plačevati relativno največ prispevka za državno policijo.

Jeza škoduje. Krasno vspelo Jurjevanje na ljubljanskem Gradu je spravilo klerikalce zopet iz ranotežja. Po njih običaju iz same togote zopet opisujejo in trobijo v »Slovenca« o žrenju in pitju. Če gospodje okolu »Slovenca« še v ponedeljek niso prišli čisto k zavesti iz Jurjevanja, mi zato nič ne moremo. Drugim ljudem, kolikor nam je znano, se ni zgodilo ničesar hudega. Sicer se pa iz večerajšnjega »Slovenca« precej vidi plavi ponedeljek.

Volilcem v Spodnji Šiški. Vsa potrebna pojasnila, tiskovine itd. glede nadomestnih občinskih volitev, ki se vrše v nedeljo dne 5. maja dobe volilci vsak dan v prostorih »Citahnice, in sicer od 1. do 3. popoldne in od 7. do 9. zvečer.

Velika hrvatska dobrotnica. V soboto popoldne je umrla v Zagrebu velika hrvatska dobrotnica in rodoljubkinja, grofica Klotilda Buratti, roj. baronica Vraniczany - Dobrinovič, ki je v svoji oporoki zapustila raznim narodnim in kulturnim hrvatskim institucijam velikanske svote denarja. Bila je stara 75 let. Njen pravni zastopnik dr. Goldmann je takoj po njeni smrti obvestil javnost in časopise o njeni oporoki. Svojo hišo na trgu Sv. Katarine v Zagrebu, ki je vredna nad pol milijona kron je zapustila zagrebški mestni občini. 20.000 K je namenila kot štipendije za štiri srednješolske dijake do konca študij. 20.000 K je poklonila za medicinsko fakulteto, dalje več tisoč kron za razna dobrodela in narodna društva, za zagrebške in karlovske siromake, za ljudsko kuhinjo itd. Pokojnico so pokopali v nedeljo popoldne. S smrtno grofice Buratti so Hrvati izgubili eno izmed onih sovrstnic stare hrvatske ženske generacije, ki je ostala zvesta svojemu narodu do smrti, dočim se je moška grofovska in baronska generacija popolnoma pomadžarila. Grofica Buratti je zatiranje naroda od strani Maždarov silno žalostilo in le to je bil povod, da je skoro vse svoje premoženje zapustila svojemu narodu. Blag ji spomin.

Zopet nov grob. V nedeljo je umrl v Ljubljani dr. Vladislav Derč, c. kr. konsularni ataše v Aleksandriji, v najlepši mladosti. Pokojnik je imel pred sabo še najlepšo bodočnost; bil je star šele 28 let. Bil je izredno nadarjen človek in je napravil tako eksportno kakor konzularno akademijo z odliko. Pogreb odličnega Slovenca se vrši danes ob štirih popoldne iz deželne bolnice.

Škrlatinke. Radi mnogih slučajev škrlatinke je mestni šolski svet zaprl III. c razred na prvi mestni šoli na Ledini.

V nedeljo je krožila po Ljubljani vest, da je zadela kap g. Poklukarja, kar smo tudi poročali. Sedaj se nam poroča, da je bil to le trenutni napad in se g. Poklukar zopet zdravo počuti.

Ivanko Novak našil. Truplo gđc. Novak, po domače Lozarjeva iz Štepanje vasi, ki je padla na Veliko nedeljo v Gruberjev kanal, so sedaj potegnili pri papirnici v Vevčah iz vode. Truplo je zapazil najprej tovarniški ravnatelj in sicer pri zatvornici.

Samomir v artilerijski vojašnici. Včeraj okolu pete ure popoldne se je ustrelil v artilerijski vojašnici v Ljubljani v podstrežju korporal Sinkovec. Včeraj ga ni bilo domov in se je baje bal kazni. Sicer pa vzrok samomora še ni znan. Samomirilec je obležal na mestu mrtev.

Promocija. Akad. društvo »Ilirija« v Pragi naznanja, da bode njega starešina g. pravni praktikant Franjo Šalamun na staroslavni češki Karla - Ferdinandovi univerzi v Pragi v torek dne 30. t. m. promoviran doktorjem prava.

Upravništvo »Napredne Misli« prosi vse, ki so prejeli I. štev. na ogled ali ki žele, da jim »Napredno Misel« pošljamo, naj se do 10. maja priglasi kot naročniki oziroma pošljejo naročnino, da vemo za stalno določiti število natisov. Priglasila in event. reklamacije naj se naslovijo na Upravništvo »Napredne Misli« v Krškem.

Slovesni sprejem »Carpathie« na Reki. Dne 6. maja pride parnik »Carpathia« last Cunard Linije, ki je ob priliki velike katastrofe »Titanica« rešil 700 potnikov, na Reko. Občinstvo se pripravlja na najslovesnejši sprejem hrabrih mornarjev in častnikov parnika »Carpathia«.

Nova stavba se podira. V Lodzu se je podrla popolnoma nova stavba, ki je enega delavca ubila, šest pa težko ranila. Devet delavcev se leži pod razvalinami in so najbrže istakotno mrtvi.

Damask zgorel. V Damasku je divjal v soboto strašen požar. Skoro ves bazarski del mesta je bil upepeljen. Vzrok požara je neznan. Gasilne akcije sta se udeležila dva infanterijska regimenta. Škoda znaša 50 milijonov kron.

Priporočljiva babica. V Aradu na Ogrskem so orožniki aretirali babico Ivano Nagy, ki je zakonskim ženam preskrbovala strup za zastrupljanje svojih mož. Aretiranih je bilo tudi pet drugih žensk, ki so skušale zastrupiti svoje može.

Slepar. Dne 6. t. m. je ložiral v hotelu »Pri kroni« v Postojni lepo oblečen človek, ki se je vpisal v tujsko knjigo za Friderika Punčuha, železniškega asistenta v Il. Bistrici. Dva dni pozneje je naprosil tujec natakarcio Cecilijo Ukmar za posojilo, češ da hoče v Ljubljano v gledališče, a ima premalo denarja. Pokazal ji je svojo legitimacijo in izjavil, da ji v najkrajšem času vrne denar. Natakarcia mu je nato brez pomisleka izročila 40 K, kakar je tujec izginil in se ni več vrnil. Ogorčeval je natakarcio vrh tega za 12 K na hrani. Kakor se je pozneje izkazalo, je tujec istega dne ukradel Punčuhu legitimacijo. Slepar je star 22 let in je najbrže identičen z aretiranim Rudolfom Manerjem iz Trsta, katerega policija že dalje časa zasleduje.

Dober lov. Preteklo sredo so imeli orožniki v Spodnjem Logatcu posebno srečo. Aretirali so namreč nekega mladeniča, ki je ukradel neki posestnici v Hrušici skoro novo kolo, vredno 200 K. Mladenič se je izdal za ključavničarskega pomočnika in je povedal napadno ime. Toda kmalu se je izkazalo, da je tat identičen z delavcem Avgustom Vrečarjem iz Celja, katerega išče policija s tiralcio. Vrečar je 14 dni pred Veliko nočjo stopil pri posestniku Wiltseherju iz Koroškega kot hlapec v službo in ukradel 4000 do 5000 K, kakar je izginil. Odšel je na Stajersko, Spodnje Avstrijsko, Bavarsko, Tirolsko in Solnograško, kjer je obiskal več mest in kmalu zapravljal ves denar. Ko je bil že suh, je odpotoval v Ljubljano in hotel priti zopet do denarja. V to svrhu se je polastil kolesa poštnega sluga Levarda pred pošto, odšel z njim v Logatec in ga v Hrušici prodal neki posestnici za 30 K. Orožniki so dobili o tatvini takoj obvestilo, nakar so tata še v pravem času aretirali.

Nezgod. Sestletni Stefan Čenčič iz Seles je igral te dni z nekim drugim otrokom. Pri tej priliki mu je spodrsnilo in je tako nesrečno padel, da si je zlomil levo nogo.

Gostovanje slovenskih igralcev v areni Narodnega doma. Poročilo o tem gostovanju je popraviti v toliko, da se prva predstava ne vrši dne 1. maja, temveč četrtek dne 2. maja. Vprizori se velezabavna burka »Nebesna zemlja«. Opozarjamo še enkrat na to, da se vrši ta predstava v korist slovenskim igralcem in igralkam, ki vsled krize slovenskega gledališča še danes niso angažirani. Upati je torej, da občinstvo predstavo mnogoštevilno poseti. Vzlasti opozarjamo na to, da igrata dve jako komični vlogi priznani in popularni moči, Gospa Avgusta Danilova in gospod Anton Verovšek, kar pač obljublja nad vse zabaven večer. Da se more predstave vsakdo udeležiti, je nastavljen nje pričetek na četrta na 9.

Pri akademiji »Sokola I.« dne 4. maja t. l. igra društveni salonski orkester pod vodstvom kapelnika g. A. Jakla razven drugih točk tudi E. Adamičev: »Spominski list«. G. skladatelj poklonil je »Sokolu I.« to svoje delo, ki se odlikuje, kakor vse druge njegove skladbe po ljubkosti in iskrenem čuvstvovanju. Dasi tehnično ni težka — zahteva pa temveč umevanja in prednašanja. Goslači imajo jako lepo in hvaležno ulogo. Lep in izrazit je začetek. Počasi v molu prične, hiti in narašča, ter zopet pojema, hrepeni po nečem neznanem, nedosegljivim — toda mahoma je konec hrepenenja — želje se ne izpolnijo — mirno kot v uvodu v

tihi resegnaciji pojejo violine, tu in tam vzbudi se zopet želja in zamre — še en vzdih — zamre se želje, strto je srce in v pianissimo izveni spev hrepenenja! — Fantazija iz opere »Trubadur« mojstra Verdija, pa zahteva tehnično veliko več. Znana melodija se vrsti druga za drugo, tu vesela, počasna — tam melanholična, žalostna — vse pa lepo spletene v venec. Treba je bilo veliko potrpljenja — veliko večerov, da so premagali člani orkestra vse težkoče. »Sokol I.« trudi se, da mudi občinstvu kar najbolj mogoče dobrega, zavedajoč se pomena 50-letnice Sokolstva in svoje lastne petletnice. Dolžnost občinstva pa je, da podpira to mlado društvo v njegovem idealnem stremeljenju in s številnim posetom pokaže svoje simpatije.

V znamenju križa» znamenito zgodovinsko sliko iz časa preganjanja kristjanov uprizori »Dramatično društvo iz Maribora« v nedeljo dne 12. majnika 1912 v Celovcu v veliki dvorani hotela Trabesinger. Pri predstavi sodeluje orkester mariborskega »Glasbenega društva«. Predprodaja vstopnic v uredništvu »Mira«, Pavličeva ulica 7.

Kamniško učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 2. maja t. l. ob pol 3. uri popoldne v jarki šoli. Poleg običajnih točk predava tov. Zupan o perutninarstvu in tov. Grmek poroča o izpremembi Zavezinih pravil. K obilni udeležbi vabi odbor.

Podporno in varstveno društvo državnih slug, poduradnikov in pomožnih slug za Kranjsko ima svoj ustanovni shod 2. majnika t. l. ob 8. uri zvečer v salonu gostilne pri »Leonu« (preje Pock) v Florjanski ulici št. 6.

Kinematograf »Ideal« Spored za torek 30. aprila, sredo 1. in četrtek 2. maja 1912: 1. Žurnal Pathé (Najnovejši, sport, moda itd.). 2. Moric brani kravež (Velekomiočno; igra Prince). 3. Jennak, največji rušilec ledu. (Senzacijski naraven posnetek.) 4. Parna kopel. (Velekomiočna ameriška učinkovitost.) Dodatek zvečer. 5. Predzna igra. (Senzacionalna npravna drama. Svetovna učinkovitost Nordiskfilm Co. Krasna slika preganjanja. Neprekosljava uprizoritev. Dolgost 1150 m. V soboto zopet veličanska drama Nordiskfilm Co. »Nevesta smrti«. (Die Braut des Todes).

Trst in Primorje.

V Lloydovem arzenalu se pošilja delavstvo kar trumoma proč. Vsaki teden se jih pošlje 50 do 100. Kaj naj počno odpušteni delavci? Dela ne dobijo, ker je povsod vse napolnjeno. Prisiljeni so trpeti pomanjkanje, ali se pa preseliti v kak drug kraj. Več jih je šlo seveda v Ameriko v podzemeljske rove prodajati svoje življenske moč. Žalostno je to! Vsega tega bi ne bilo treba. Delavci se pošiljajo proč zato, ker se Lloydov arzenal podere, preseli. Moralo bi se pač poprej vse urediti v novem kraju, da bi se preselili delavci kar iz starega v novi arzenal. Družba se zato nič ne zmeni, njej je pač eno, če delavci trpijo, ali ne. V novem arzenalu se bodo sprejemali na delo pa tudi samotisti, ki bodo prišli, mesto, da bi se starejšim, ki so že več let pri družbi, v prvi vrsti zagotovilo ekzistenco. Da bo tako, to nam je znano iz skušenj. V Lloydovem arzenalu obstoji tudi skupina N. D. O. Ko bi bili vsi slovenski delavci združeni v tej skupini, drugorodni delavci pa v drugi organizaciji — soc. demokrati in bi se lepo složno skupno nastopalo, bi se lahko marsikaj doseglo in tudi lahko preprečilo eventualne podjetniške kaprice. Tako pa bo delavstvo trpelo in dobro naj si zapomni, da je krivo samo, da je tako. Oni delavci, ki so pridno agitirali za organizacijo, zaslužijo pohvalo, drugi pa, ki so samo nasprotovali in ovirali pri organizatoričnem delovanju, so pa veliko škodovali svojim tovarišem in sami sebi, zato jih bo pekla vest. Mislim, da se bo delavstvo iz tega naučilo, da je potrebno posnemati gospodarje, podjetnike, ki so vsi člani svoje podjetniške organizacije, ki se bojuje proti interesom delavstva. **Delavci, vendar odprite enkrat oči!**

Tržaški »Sokol« praznuje letos svojo 30-letnico. Ob tej priliki priredi Tržaška Sokolska župa zlet in slavnost, ki se bo vršila dne 16. junija na Opčinah. S slavnostjo je združen obhod, javna in tekmovalna telovadba in velika ljudska veselica. Predpriprave za to v letošnjem poletju gotovo največjo slavnost v tržaškem ozemlju, so že v najboljšem tiru.

Delavci škedenjskih plavžev so se tudi začeli gibati. Po izletu, ki ga je priredila N. D. O. v Škedenj, so se začeli pridno organizirati. Spoznali so, da je to krivo, da morajo delati ob delavnikih po 12 ur na dan, ob nedeljah pa po 18. ur na dan, ker v plavžih ni bilo nobene organizacije. Kjer pa ni organizacije tam so pa razmere slabše, ker si podjetniki vse dovoljujejo. Z močno organizacijo bodo delavci škedenjskih plavžev prisilili družbo, da bo njihovim upravičenim zahtevam ustregla, ter skrajšala dolgi delavni čas. Pa tudi druge reforme bo treba napraviti. N. D. O. bo z vso energijo in odločnostjo nastopila proti onim, ki slovensko delavstvo v plavžih tako grozno trpinčijo.

Zatirani slovenski delavci v mestni plinarni. Mestna plinarna je pred kratkim odpustila iz službe več delavcev slovenske narodnosti in jih nadomestila z regnikoli. To je nezasišena krivica, kajti mestna plinarna je last občine, kateri prispevajo davke tudi Slovenci, ki jih je čez 70 tisoč v Trstu. Naj omenimo, da obstoji v mestni plinarni skupina N. D. O., ki je precej močna in ki zelo napreduje. N. D. O. bo z vso ostroostjo nastopila proti tej krivici, kakor je to storila že nešteto krat. In pa še nekaj je potrebno povedati, namreč, da se je vršilo pred meseci veliko mesarjenje med delavstvom v mestni plinarni. Italijanski delavci so sumničile slovenske delavce, člane N. D. O., da nameravajo napasti delavce italijanske narodnosti. To je bilo seveda vse izmišljeno, kar se je pri obravnavi dokazalo, ko je moral krivec vsega tega priznati, da je vse to velika laž in prositi delavce slovenske narodnosti, člane N. D. O., odpustčanja. Taki prepri so le v korist podjetnikom, delavskim nasprotnikom. Zato naj bi se delavci že enkrat spametili in složno skupno nastopali. S tem, da se je člane N. D. O. tako sumničilo, se je hotelo le razdrobiti skupino N. D. O. v mestni plinarni. Z lažjo niso ničesar drugega dosegli, kakor pa to, da so se slovenski delavci še bolj začeli oklepati skupine mestne plinarne N. D. O. In to je razveseljivo.

Narodna delavska organizacija in »Zveza jugoslovanskih železničarjev« priredita o priliki proslave delavskega praznika 1. majnika v sredo, 1. majnika 1912 ob 9. uri popoldne veliki manifestacijski shod v dvorani Narodnega doma v Trstu. — Po shodu se vrši manifestacijski obhod po mestu z godbo N. D. O. in društveno zastavo. Popoldne ob 2. uri zbirališče pred Narodnim domom, odkoder odhod točno ob pol treh pop. z godbo N. D. O. in društveno zastavo na čelu na veliki vrt konzumnega društva »Jadran« pri Sv. Jakobu, kjer se bo vršila velika ljudska veselica z godbo, petjem, plesom itd. Pri plesu svira godba N. D. O. pod vodstvom g. Majcena. — Sodelovalo bo več pevskih društev. — Vstopnina na veselico 40 vinarjev za osebo, k plesu 10 vinarjev komad. **Narodni delavci! Narodni železničarji!** Prepričani smo, da se bode na dan prvega majnika udeležili slovesne proslave našega velikega delavskega praznika, da skupno manifestiramo za pravice slovenskega proletarijata ter obenem pokažemo, da smo pripravljeni vsikdar nastopati solidarno z vsem svetovnim izkoriščanim ljudstvom.

Odbor N. D. O.

Odbor Z. J. Ž.

»Dan« v Trstu. »Dan« se prodaja v Trstu v sledečih tobakarnah: Miramar: Može. — Rojan: Geržina, Vioda. — Belvedere: Mago, Hrešček. — Vojaški trg: Lavrenčič, Sekovar. — Gappa: Bajc. — Fontana: Trevisan. — Sv. Ivan: Železnik. — Fabra: Pippan. — Goldoni: Bevk. — Barriera: Gramaticopollo. — Del Rivo: Rankelj št. 22. — Bruna št. 44. — Industrija: Šegulin. — S. Marco: Rončelj. — St. Martiri: Bruna. — Covana: Bilan. — Campo Marcio: Rannacher. — Drž. kolodvor: Schimpff. — Grunculo: Retinger. — Južni kolodvor: Schmelzer. — Bazovica pri Trstu: Iv. Treven. V ulici Sette Fontane, v tobakarnah Moraro in Pupio. — Kupujte »Dan«, ki je najboljši splošno slovenski neodvisni politični dnevnik.

PROSVETA.

Pojasnilo. Pod zgoranjim notico priobčil je »Dan« dne 27. t. m. o podpisnem odboru nesresnične vesti. Zato si uosaja podpisani odbor slov. javnost opozoriti in to tem bolj, ker se v dotičnem članku pozivlja slov. javnost in časopisje — da naj se ne pustj premoiti od go-

som na dno, upihnil vanj in se potem samozavestno ogledal po gostih. Tudi ti so poskočili ter kukali v luknjo.

»Lahko se dene vanj utež velike vage,« je omenil baj Mičo; »mi ga bomo nabijali z drobnim svincem. Na ta način pada več paganov. Tvoja črešnja bo doprinala čudeže...«

Lice Markovo zmagovalno zažari... Res pa je bilo to debljo iz vrta Marka Ivanova. Nekaj časa sem zgodil se je v prepričanju in pojmovih Markovih velik spreobrat. Puntarsko gibanje, ki je objelo Novo Cerkev, se je končno dotaknilo tudi njega in ga ni pustilo hladnokrvnega. Ono ga je prevzelo, začudilo in omračilo. Govoril je sam sebi; ako je res tako kakor zagotavljajo, ali se res ne vname požar po vsej Turčiji? ... Ali je v resnici že napočil konec te države, ker se že otroci oborožujejo? Kdo ve? ... Takšno premišljevanje je oslabilo njegov strah in utrdilo njegovo vero v usodo. Temeljito in zdravo misleč človek, brez najmanjše domišljavosti, je bil naposled prevzet od splošnega roda ter je jel verjeti. Skaza se je pcelastila tudi te trezne, toda poštene bolgarske duše.

Med tem ta duševna promena ni nastala nakrat. Močno prepričanje se vstvarja pod vplivom cele vrste energičnih dejanj. Pred vsem drugim (to je bilo lani v jeseni), imajoč pred očmi naraščajočo svojevlastnost in zločine turškega prebivalstva, si je pošepetal:

»Nu, takšno življenje — ali je to življenje?«

To je bila prva razjarienost, prvi korak. Potem v tej pomladi, po prihodu Kableškova, videč navdušenost mladine, tako odločne, pripravljajoče se na nespametno, toda

ponosno podjetje, je dejal nekega dne svoj ženi:

»Kdo ve. Znoreli so, toda nemara se jim posreči izvršiti nekaj...«

Končno na Veliko noč, ko so v kavarni govorili o groznih ovirah, na katere naleti takšno gibanje in o mogočih posledicah je dejal Marko Alafrangu s povdorkom:

»Mihalaki, kdor računa naprej, koliko bo veljala godba, on naj ne pripravlja svatbe.«

Pop Stavri je to pritrdil z drugim pregovorom:

»Kdor se hoče biti, mora tam biti.«

Treba pa vendar omeniti, da je Marko bil vnet za priprave, toda ne za vstajo. Ni bil toliko navdušen, da bi odobral poslednje, kakor baj Mičo, niti njegova vera v uspeh borbe ni bila tako zamotana in slepa, da bi bil riskiral vse za vse kakor Ognjanov. Bela Cerkev je imela biti pripravljena, da odbije napad bašiboznikov, kateri gotovo pridre nad njo iz številnih turških vasi v Stremski dolini. Ta je bila obdana od njih naokrog in so si tudi že zmerom ostrili zobe na njo... Druga stvar bi seveda bila, ko bi izbruhnila vstaja povsod. Toda kdo mu je porok, da bo temu tako? Na vsak slučaj pa je Bela Cerkev imela biti pripravljena.

Priganjal je torej k oboroževanju. »Kaj početi dalje, to nas nauči čas,« je govoril. Pred tremi dnevi je prišel k njemu Nikola Petković in mu pripovedoval, da je zamañ letal naokrog in iskal črešnjih dreves.

»Posekajte moje črešnje,« mu je dejal. Med tem pa bodisi iz sebičnosti, ali iz očetovske previdnosti in ljubezni, prirojeni v takem slučaju, on svojim sinovom ni dopustil, da bi

se mešali v to zadevo... Ni hotel, da bi jih zajel prod, kateremu se niti sam ni mogel ubraniti. Ta zahteva pa je bila nemogoča. »Zadostuje, ako pojdem z naše hiše jaz sam,« je vril sam sebi. Prevrat v njegovi duši še ni bil popoln. Odtod to omahovanje in ti ugovori. Z eno besedo Marko je bil predstavitelj mirnega življa v narodni stranki. Živelj, ki se prilega za vsak drugi slučaj, samo ne za vstajo, čijih osnova je: nasilje in skrajnost, da bi dosegla svoj cilj. Ta živelj pogostoma vrši nalogo brzdarija na lastnem kolesu. V tem slučaju, nemara, temu ni bilo tako.

Kalčo je torej začel delati v črešnjem deblu zapalno luknjo. Hotel je narediti iz debela pravi top. Izvrtal jo je s kaj nežnim svedom v oglašeni goči na debelejšem kraju debela. Kmalu je bil gotov tudi s tem; pihnil je v luknjo in skozi topovo žrelo so prifrčale drobne treske.

»Ej hvala Bogu, koš je že gotov! Kako bo podiral Turke!« je govoril Kalčo zmagovalnega obraza.

»Bravo, Bukče! Ti boš topničar... Sedaj ga naj baj Lilo, kovač, opaše še z železnimi obroči in okuje z železom, pa bomo imeli iz njega pravcat Kruppov top,« reče baj Mičo.

»Hej, pa bo tudi strašno gromel,« omeni Marko.

»Zavlečemo ga sedaj na Zeleno Trapo in od ondot bo pokal po celi dolini... Ako se kdo prikaže, le kar vstrelj ga, ne pomiluj nikogar... Lega je znamenita.«

Zunaj so se čuli koraki.

»Nekdo od naših gre,« reče Mičo, zakaj na straži stoji mladenič ima naročilo spuščati le zgolj naše ljudi.«

Vnide Popov, tajnik komiteta, Mičo in Marko ga pozdravita.

»Koga hočeš tukaj, Gančo?« vpraša predsednik.

»Grem na Zeleno Trapo. Ker pa me je pot peljala mimo, sem si dejal poskoči in pojdi pogledat, kaj dela naša artilerija.«

»Dobro, dobro; danes se moramo sniti vsi, da odločimo koga odpošljemo v Sanagurište. Hočejo od nas zastopnika, Jaz pravim, da naj pošljemo Sokolova.«

»Kakšnega zastopnika zahtevajo od nas?« vpraša Marko.

»Da se bo udeležil glavnega zborovanja.«

»Nu, kajpada, ondi se odloči, keda ima izbruhiti vstaja.«

»Gotovo se odločijo za prvi majnik,« omeni Gančo.

Marko se zamrača.

»Da, to bo pozneje... Ko bi vsaj mogli že pčbrati cvetje z rož,« omeni Mičo.

»Nu, in mi vstanemo?« opraša Marko.

»Na vseh mestih vstanemo eden in isti dan.«

»Ne norite.«

»Noriti — ne noriti, treba je vstati!« mu odseka Mičo.

»Nemara se pripravljam le tako za prazen nič?« doda Gančo.

»Bum, bum! Pif-paf, pif-paf! baj Marko!« se oglasi Kalčo ves v ognju.

»Jaz razumem stvar tako, da se mi le pripravljamo, da se ubranimo bašiboznikov, videč, kaj se godi okrog nas... Bojim se, da le mi sami poplačamo godbo,« reče Marko.

(Dlje.)

tovih oseb, ki baje izrabljajo zahrbtnost proti zasluženim možem — zato smatra podpisani odbor za svojo dolžnost, da o »značilnem razporu«, ki neki se je pojavil v pripravljalnem odboru, resnici na ljubo stvarno spregovori.

Do današnjega dne se v delovanju pripr. odbora ni pojavil niti najmanjši »razpor«. Da je mojster Jakopič omogočil sodelovanje slovenskih umetnikov odgovarja le toliko resnici, kolikor so vsi člani složno naprtli si težko, odgovorno zamudno in z malimi izdatki spojeno delo, da se omogoči in zagotovi sodelovanje slovenskih umetnikov na projektirani razstavi.

G. Jakopič doslej odboru svojega izstopa iz odbora ni naznanil, pač pa je izstopil iz jurija, kakor smo poročali in to vsled končnega rezultata volitve v jurij, ki je bila tajna, in v katero je volilo 23 umetnikov, ki so prijavili svoje sodelovanje. Izvoljen je bil v jurij tudi g. Jakopič, a je odklonil izvestno v prilog g. Žmitku in ukrenil, da se je vršilo zbiranje med ces. svetnikom g. prof. Franketom in Žmitkom, ki sta za ostalimi izvoljenimi umetniki dobila slučajno enako število glasov. Žreb je odločil za g. prof. Franketa. To so gola dejstva, o kakih intrigah ali zahrbtnostih sploh ne more biti govora. Protestiramo tedaj odločno proti nizkotni pisavi anonimnega, nam pa dobro znanega dopisnika ozir. inspektorja, ki pod krinko, da varuje ugled slov. umetnosti, priobčuje bodisi mistificirane ali pa iz drugih nerazumljivih vzrokov denuncijantske izmišljotine že skoro cele serije sličnih podlih član- kov v zadnjem času po nekaterih listih.

Tedaj je tudi vsako obžalovanje katereli- kolj slov. umetnikov, ki so se pustili izrabljati proti Jakopiču, brezpredmetno.

Ker so se doslej skoro da vsi priznani slov. umetniki prijavili, bi nas silno zanimalo izvedeti onega ozir. one razne slov. umetnike, ki hočejo z abstinenco na tej razstavi doka- zati, da so res edini in pravi umetniki.

V Ljubljani, dne 27. aprila 1912.

»Pripravljalni odbor za IV. jugoslov. umetni- ško razstavo v Beogradu.

M. Stern, I. r., Iv. Vavpotič, I. r., Vesel Ferdo, I. r.

Zgoraj navedena dejstva o poslovanju pripr. odbora ob priliki jugosl. umetniške raz- stave v Beogradu odgovarjajo v polnem ob- segu resnici, kar potrjujem z lastnoročnim podpisom.

V Ljubljani, dne 27. aprila 1912.

R. Jakopič, I. r.

Ob reki Berezini.

Francija in Rusija se pripravljata na zelo resni stoletni jubilej; letos je preteklo namreč sto let, odkar je bila velika francoska armada — 600.000 mož — pod cesarjem Napoleonom na Ruskem popolnoma uničena. Porazi na Ru- skem so utvorili veliko tragedijo, ki je kon- čala z uničenjem Napoleonove moči. Najhujši boji so se vršili okoli krajev Borisov in Stu- dajnska ob reki Berezini. Tu je bila velika francoska armada, ki se je vračala iz Moskve med 26.—29. novembrom 1812 docela pora- žena, Borisov, ki leži na levem bregu Bere- zine, je majhen trg z nizkimi hišicami, le cer- kev in ječa imata malo večjo obliko. Lesena hišica, v kateri je bil Napoleon dne 25. no- vembra 1812 več ur, ne stoji več. Ker je bil prehod čez reko Berezino nemogoč, je moral Napoleon iskati v bližini kak boljši prehod. Tri milje od Borisova v bližini vasi Studjanka si je izbral Napoleon za prehod. Dne 25. no- vembra je dospel cesar tjakaj in se nastanil v hiši barona Korzaka, malem lesenem pavi- ljonu; spati ni mogel, ampak je šel nepreneh- noma iz hiše in spraševal, če bo kmalu dan. Še predno je napočil dan, se je napotil proti Studjanki, kjer so delali ponoči mostove. De- ske in hlode so porabili od lesenih vaških hiš, katere so vojaki čisto enostavno razdrli. Kako se je potem izvršil prehod čez reko Berezino, je znano vsem in ni treba pripovedovati. Fran- cozi so se sicer borili pod maršalom Neyjem kakor levi, toda ruski kozaki jim niso dali miru, dokler jih niso popolnoma uničili.

Se sedaj najdejo ruski kmetje pri oranju različna orožja, katere drago prodajajo. Toda te izkoptine niso posebno interesantne. Bogat plen so napravili Rusi le v starem Borisovu, kjer so se nahajali vozovi in municija. Baron Korzak je zbral vsa luksuriозна orožja in za- plenil vse francoske častne križe. Toda fak- tum je, da se največ dragocenosti nahaja še na dnu reke Berezine. Enkrat so tu že kopali in našli zelo dragocene izkoptine. Celo vrsto kovčkov, zabojev in vreč so potegnili iz vode. Obleke, katere so bile v kovčkih, so bile skoro popolnoma nepoškodovane. Topov, pušk, sa- belj in raznega drugega orožja so potegnili na kupe iz vode. Ker so bile izkoptine preobilne, so nato kmalu ustavili delo.

L. 1896. so zopet čisto slučajno pričeli z izkoptinami. V blatu so našli celo zalogo stre- ljiva, ki je bilo seveda že nerabno. Dobili so tudi več človeških in konjskih okostij, denarja, sulic, čelad in pušk. Vse te predmete so od- peljali v Petrograd za vojni muzej, veliko pa so jih ljudje pokradli.

Najnovejše vesti, telefonska poročila.

OBČINSKE VOLITVE NA DUNAJU.

Dunaj, 29. aprila. Danes so se vršile na Dunaju dopolnilne občinske volitve iz drugega razreda. Oddati je bilo 47 mandatov. Razven krščanskih socialcev, ki so dosedaj imeli ves ta razred v oblasti, so se sedaj udeležili volitev tudi nemški svobodomislec in socialni demo- krati.

Dunaj, 29. aprila. Današnji dan pomeni po- raz za krščanske socialce. Krščanski socialci, ki so dosedaj popolnoma obvladali ta razred,

so že sedaj zgubili več mandatov, vrh tega pa je še zelo mnogo ožjih volitev.

REZULTATI VOLITEV.

I. okraj. Notranje mesto: 2034 volilcev. Iz- voljena krščanska socialca dr. Josip plem. Baehle in Ivan Heindl.

II. okraj. Leopoldstadt: 6052 volilcev. Iz- voljena dva krščanska socialca, dve ožji vo- litvi med krščanskima socialcema in nemškima svobodomislecema.

III. okraj. Landstraße: 7174 volilcev: Izvo- ljen en krščanski socialce; 4 ožje volitve med krščanskimi nacionalci in nemškimi svobodo- misleci.

IV. okraj. Wieden: Izvoljeni trije krščan- ski socialci.

V. okraj. Margareten: Izvoljena dva kr- ščanska socialca.

VI. okraj. Mariahilf: Izvoljena 2 krščanska socialca.

VII. okraj. Neubau: Izvoljeni trije krščan- ski socialci.

VIII. okraj. Josefstadt: Izvoljeni trije kr- ščanski socialci.

IX. okraj. Alsergrund: 4 ožje volitve med krščanskimi socialci in nemškimi svobodo- misleci.

X. okraj. Favoriten: Izvoljen krščanski so- cialec.

XI. okraj. Simmering: Izvoljen krščanski socialce.

XII. okraj. Meidling: Izvoljena dva kr- ščanska socialca.

XIII. okraj. Hietzing: Izvoljena dva kr- ščanska socialca.

XIV. okraj. Rudolfsheim: Izvoljen krščan- ski socialce.

XV. okraj. Fünfhaus: Izvoljen krščanski socialce.

XVI. okraj. Ottakring: Dve ožji volitvi med oficijalnima krščanskima socialcema in dvema samostojnima krščanskima socialcema.

XVII. okraj. Hernals: Izvoljena dva kr- ščanska socialca.

XVIII. okraj. Währing: Izvoljeni trije kr- ščanski socialci; ena ožja volitev med krščan- skim socialcem in svobodomislecem.

XIX. okraj. Döbling: Ožja volitev med krščanskim socialcem in svobodomislecem.

XX. okraj. Brigittenau: Izvoljen krščan- ski socialce.

XXI. okraj. Floridsdorf: Izvoljena dva kr- ščanska socialca.

Dunaj, 29. aprila. Pri današnjih volitvah iz drugega razreda je bilo izvoljenih 34 soci- alcev Potrebni je 13 ožjih volitev med kr- ščanskimi socialci in svobodomisleci.

Dunaj, 29. aprila. Kljub temu, da pri današ- njih volitvah ni prodrli niti eden kandidat na- sprotnih strank, se vendar smatra današnji re- zultat kot precejšnji poraz krščanskih social- cev. Krščanski socialci, ki so poprej obvladali ves ta razred, so sedaj z velikanskim nasiljem obdržali le 34 mandatov, dočim so jih v 13 okrajih pognali svobodomislec in socialni de- mokrati v ožjo volitev. Število svobodomisel- nih in socialističnih glasov je zelo naraslo, do- čim je število glasov krščanskih socialcev zelo padlo. Vseh volilcev, ki bi morali voliti da- nes je bilo 68.221. Udeležba je bila mnogo- številna.

NAJNOVEJŠE NASILSTVO KOMISARJA CUVAJA.

Zagreb, 29. aprila. Komisar Cuvaj hoče po- slati znanega hrvaškega znanstvenika doktor Raiča v pokoj, ker se je izrazil proti komisari- jatu.

RAZNO.

* Prazniki na Ogrskem. Na konferenci ogrskih škofov so razpravljali tudi o pape- ževem dekretu o omejitvi praznikov. Ogrski episkopat je v tej zadevi lansko leto vložil vlogo pri rimski kuriji, na katero pa do danes še ni odgovora. V informiranih krogih so mnenja, da bo ostalo število praznikov na Ogrskem najbrž neizpremenjeno.

Odgovorni urednik Radivoj Korene.

Last in tisk »Učiteljske tiskarne«.

Mali oglasi.

Priročna soba s posebnim vhom, pri- pravna za krojaško ali čevljarso delavnico se odda s 15. majem v Sp. Šiški, Planinska cesta št. 195. Istotam se prodaja enonadstropna hiša. 313—3

Za prihodnje počitnice

se prodaja ali zamenja

enega ali dva konja z vso opravo in vozičkom.

Več se poišče pri ANTON BRILLI-ju v Kranju. 314

Modni salon M. Sedej-Strnad

priporoča cenjenim damam

261

klobuke le najfinejše izvrše. Žalni klobuki so vedno v zalogi.

Prešernova ulica.

Palača mestne hranilnice.

Priporočilo!

Pri nakupovanju suhih in oljnatih barv, lakov, firnežev i. t. d. se obrnite na domačo tvrdko

Premrl & Jančar v Ljubljani.

Prodaja na drobno in debelo. — V zalogi so krasne fasadne barve.

Tovarna: Kolodvorska ulica 18 in Dunajska cesta 20.

Zahtevajte vzorce in cenik.

Del. glavica: **Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.** Rez.fond nad K 8.000.000. K 800.000.

Stritarjeva ulica št. 2, (lastna hiša)

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 1/2 %

— 348 —

telja ljudske stranke. Ljubil je Odette in ljubil je Izabelo in strast in ljubezen sta si bila v rav- notežju. Bil je enak nožu, ki reže na obe strani.

—Nocojšnjo noč, je bil rekel Izabeli, vas rešim male kraljice.

Izabela ni niti najmanj sumila, da pre- vzema vojvoda novi zločin v lastnem ljube- zenskem interesu.

Ivan Neustrašni je začel na mah sedaj pridobivati kraljičine simpatije. Izabela ga je občudovala: po uboju Ludvika Orleanskega uboj Odette de Champdivers. Prepričana je bila, da se je vzdramila v vojvodu divja zver, iščočo krvi, zver, ki jo je potrebovala za ure- sničenje in izpeljanje svojih načrtov.

Dokler je živel plemič Passavant, ji je bil vojvoda brez pomena, zakaj prenesla je bila vse naklepe, ki naj bi jih izvršil Burgundec od tega na Hardyja. Pa zgodilo se je drugače, Pas- savant je bil za njo mrtev, ostajal ji je zopet le vojvoda in bila je prisiljena računati zopet le z njim.

Pcdrobnosti za skrivno odpeljanje je iz- vedla kraljica sama, Odette je bila varovana po starem Champdiversu in Margentinu, po or- jaškem psu Majorju in straži, ki jo je kralj do- ločil v dekličino varstvo ter končno po slu- čajni pomoči od žunaj. Da bi preprečila zadnje, je dala spremeniti geslo za to noč, tako da ni- hče ni mogel v Hišo Saint-Pol. Vedeli so zanj le vratarji, vojvoda in njega pomočniki ter kraljica. Psa Majorja so zvijačno zvabili v temno klet, odkoder ni bilo slišati njegovega turobnega tuljenja. Težje je bilo s stražo, ki jo

tali, lasje so mu vstali po koncu, široko je za- zijal in iztegnil dolgo roko proti vratom, med katerimi je stal — plemič Passavant!

— On! mu je privrelo hropeče iz grla; Perinet, kdo stoji med vrati?

— Plemič Passavant, naš čislani gost, ka- kor vidite mojster! je odgovoril mirno Perinet. Passavant je stopil v sobo, približal se Gringonneuru in ga pozdravil z ironičnim smehljajem:

— Dober večer, mojster Gringonneur. Močno pijete, kakor vidim, ako pojde tako dalje, ne ostane v kleti dosti zame!

Gringonneur je zrl vanj z izbuljenimi očmi:

— Kako, je končno vprašal. Vi niste mrtvi?

— In zakaj naj bi bil mrtev, je naivno vprašal Passavant.

— Zakaj? Mati Božja, ali niste preluknjani skozi in skozi?

— Saj vidite mojster, se je posmejal Hardy, da sem močno cel!

— In niste na dnu vode v hrano ribam, kakor so ravnokar trdili gospodje Ocqueton- ville, Scas, Chourtheuse in Guines!

— Ah, to je pač nekaj drugega! je potrdil Passavant. Seveda sem mrtev in zelo mrtev, mojster. Prosim vas, da tega ne pozabite! Dobro, da ste me spomnili, kajti tudi Thibanda moram o tem obvestiti. Tebi pa, Perinet, po- trgam ušesa, ako kdaj zineš moje ime in poveš, da si me videl živega! Sedaj pa lahko noč, mojster Jaquemin. Truden sem in spati se mi hoče. Ne pozabite torej, da sem mrtev!

Hiša Saint-Pol.

87

Dva dobra

krojaška pomočnika

za veliko delo sprejme

Fran Pungerčar v Trbovljah na Štajerskem. 312

„Učiteljska tiskarna“

v Ljubljani

r. z. z. o. z.

Frančiškanska ulica št. 8

je najmoderneje urejena in oprem-ljena za tisk vsakovrstnih tiskovin: knjig, brošur, urad. tiskovin, not, lepakov, vizitk, in kuvert.

□ □

Litografija. - Stereotipija. - Naj- modernejše črke in okraske.

Tisk v različnih barvah.

Najfinejša izvršitev.

Solidna in točna

postrežba.

□ □

Kruta bolezen nam je ugrabila ljubljene sina, brata, svaka in strica, naš up in ponos,

iur. dr. Vladka Derča

c. in kr. konzularnega atašeja

ki je v nedeljo, dne 28. aprila 1912 ob pol 2. uri popoldne, potolažen s sv. vero, končal svoje mlado življenje.

Pogreb bode v torek, dne 30. aprila 1912 ob 4. uri popoldne iz deželne bolnice na pokopališče k Sv. Krištofu.

Rodbina Derč in Nagodé.

Brez posebnega obvestila.

Prvi kranjski pogrebni zavod Fr. Doberlet.

Št. 13442.

Razglas.

Mestni magistrat ljubljanski pošlje tudi letos 10 otrok v

morsko zdravilišče v Gradežu.

Sprejemajo se le v Ljubljani živeči za skrofulozo oboleli otroci v starosti od 6 do 12 let. Prošnje opremljene s potrdilom ubožnosti, zdravniškim izpričevalom in krstnim listom vložiti je do 20. majnika t. l. pri mestnem magistratu.

306

Mestni magistrat ljubljanski

dne 23. aprila 1912.

Župan:

dr. Ivan Tavčar, l. r.

Za poletno sezijo priporoča

„Angleško skladišče oblek“, O. Bernatovič,
Ljubljana, Mestni trg šte. 5.

svojo velikansko izbiro kostumov, lahkih plaščev iz blaga, prašnih plaščev iz listra ter svilnih plaščev za dame vseh najnovejših barv. Najmodernejše obleke, klobuke in slamnike za gospode in dečke po priznani nizkih in solidnih cenah.

-- 346 --

Zaspano je zazdehal in se obrnil proti izhodu.

Gringonneur je bil pokoncu, kakor pognan od vzmeti. In slava, to pot ni več sedel na usodno klop! Stekel je k Passavantu, prijel ga za roko in mu dejal:

— Plemič, čakam vas že celi večer! Oh, poslušajte me, ne hodite! Kajti ubijalci so že na poti v Hišo Saint-Pol! Umoriti hočejo starca Honoré-ja! Ah, gospod, ako je malo usmiljenja v vas, hitite na pomoč temu nesrečnejšu, na pomoč plemeniti gospodični...

— Kateri gospodični? Odette! ga je burno prekinil Passavant.

— Odette, golobici...

— Praviš, da ji preti nevarnost! Govori, povej, kaj veš, kaj se godi!

— Oh, gospod! je zajokal Gringonneur. Ne glejte me tako hudo. Ves sem zmešan, gospod. Vse vam povem, le pojdite... Da nevarnost preti, njej ali pa kralju, ne vem natančno. Gotovo pa je, da bodo Ocquetoville, Seas, Courtheuse, Guines danes ponoči v kraljevi palači...

Passavant ga ni več poslušal. Butnil je Gringonneur skozi vrata krčme in ga gnal kakor hudournik pred sabo.

— Ali se dobro spoznaš v hiši Saint-Pol?

— Da, ali...

— Ali veš za geslo?

— Vem!

— Skrbi, da pridem skozi vrata s teboj!

— Takoj poskrbim za vse, le spustite me za roko, Kosti mi polomite!

-- 347 --

Pritekla sta na vso sapo po bližnjicah v ulico Saint-Antoine, ravno v trenutku, ko so štirje sence zginile skozi glavna vrata, ki so se takoj za njimi zaprle.

— Oni so, je zašepetal Gringonneur. O pravem času sva na mestu.

— Naprej! je siknil Passavant med zobmi. Dospela sta pred vrata. Passavant je ostal nekaj korakov zadaj in Gringonneur je začel klicati stražo.

Passavant je v vročinski nestrpnosti čul, da so izmenjali nekaj besed. Nato je pristopil Gringonneur k njemu.

— Pojdiva, kaj se obotavljaš? je vprašal plemič.

— Geslo je izpremenjeno, je odgovoril Gringonneur. Zgubljeno vse!

— Prokletstvo!

XXXIX.

Napad.

Ivan Neustrašni je bil pripravil vse, potrebno. Bil je človek nasilja in zvijače. Ošaben ponos ga je vodil in uvaževanje mu je bilo tuje. Strast ga je premagovala in znal se je brzditi. V najhujših napadih togote in besnosti, ki je šla preko razuma se je instinktivno mogel obvladati in potlačiti izbruhe jeze.

Mnogi zgodovinarji trdijo, da priimek Neustrašni ni jemati ironično, ampak da ga je njegova natura zaslužila v popolni meri. Bil je jekleni fevdal, ki se je smatral za bitje drugačnega kova, kakor so drugi zemljani; ali mogel se je tudi preleviti za voditelja in prija-

Ker se pride dandanes pri hudi konkurenci do denarja le potom

dobre reklame

svetujemo vsem, ki hočejo kaj kupiti ali prodati, ali ki iščejo službe, da naj inserirajo v izbornem in zelo razširjenem slovenskem ne-
odvisnem dnevniku

„DAN“

ker ima to inseriranje gotov uspeh.

Oglase za „DAN“ sprejema po najnižjih cenah „Prva anončna pisarna“ v Ljubljani, Franciškovska ulica šte. 8, katera daje radevolje tudi vse za to potrebne informacije.